

schools. The dominant role of the textbook, as the primary means of mastering elective course content by high school, is determined. Creation of the English-language textbook mentioned above should broaden and deepen the knowledge of 10–11 grades students about the culture of the country whose language is being studied. The content of this textbook is based on the students experience gained during their studying foreign language in elementary and primary school. Special attention is paid to the analysis on survey results of high school students and teachers of English language of educational establishments in Ukraine on the semantic content of the textbook as the basis for determining the content of its structural components.

Keywords: the matics; the matic module; elective course; foreign language; textbook; profile school.

УДК 371.214.41:81

ФУНКЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ У ЗМІСТІ ЕЛЕКТИВНИХ КУРСІВ З ІНОЗЕМНИХ МОВ ДЛЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ: КОМПЕТЕНТІСНА ПАРАДИГМА

В. Г. Редько,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач відділу навчання іноземних мов
Інституту педагогіки НАПН України;*

О. В. Басай,

*науковий співробітник відділу
навчання іноземних мов
Інституту педагогіки НАПН України*

У статті автори презентують результати виконаних ними досліджень з питання побудови змісту елективних курсів з іноземних мов для учнів старшої школи. На матеріалі навчального посібника з іспанської мови розглядаються функції навчальних матеріалів. Обґрунтовуються погляди щодо конструювання комплексів комунікативних завдань, спрямованих на формування іншомовної комунікативної міжкультурної компетентності. Теоретичні положення підкріплюються прикладами із підготовленого навчального посібника.

Ключові слова: функції навчальних матеріалів; зміст елективного курсу; іноземна мова; старша школа.

Актуальність проблеми. Сучасна компетентнісна парадигма шкільної іншомовної освіти зорієнтована на таку організацію навчання, що забезпечує комунікативно-діяльнісний характер процесу оволодіння іноземною мовою в інтеграції з міжкультурним спрямуванням його змісту. Цей підхід зумовлений процесами глобалізації міжнародних контактів, де іноземній мові належить роль важливого засобу спілкування. У зв'язку з цим посилення культурологічного контексту змісту навчання є соціально і педагогічно доцільною тенденцією розвитку іншомовної освіти у старших класах як на базовому загальноосвітньому, так і профільному рівнях [2; 5]. Зазначена стратегія розвитку змісту навчання іншомовного спілкування може бути успішно реалізована в навчальних посібниках елективних курсів за умови переосмислення й оновлення методів, форм і засобів навчання.

Аналіз останніх досліджень. Проблема функцій навчальних матеріалів у змісті навчання іноземних мов була предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних учених: І. Л. Бім, Н. Д. Гальскова, І. О. Зимня, Г. О. Китайгородська, О. М. Леонтьєва, Ю. І. Пасова, В. В. Сафонова, В. Л. Скалкіна, С. П. Шатілова, Brown Jeremy Harmer, Isabel Santos Gargallo, Н. Douglas, Jack C. Richards та інші. Учені розглядали різноманітні аспекти проблеми: зміст навчальних матеріалів, послідовність їх презентації, раціональну інтеграцію з іншими компонентами змісту навчання тощо. Узагальнення і висновки досліджень презентувалися у формі статей, розміщених у вітчизняних і зарубіжних наукових часописах.

Мета статті – теоретично визначити та науково обґрунтувати функції навчальних матеріалів у змісті елективних курсів з іноземних мов для учнів старшої школи відповідно до компетентнісної парадигми навчання.

Виклад основного матеріалу. Компетентнісний підхід доцільно розглядати відповідно до цілей навчання та таких особливостей: а) добору й організації змісту навчання; б) вибору та використання навчальних технологій; в) організації навчального процесу; г) форм і видів контролю результатів навчання [1]. Проаналізуємо ці положення через контекст особливостей побудови змісту навчальних посібників елективних курсів з іноземних мов для учнів старшої школи.

Цілі навчання. Основними ознаками цієї позиції є особливості цілепокладання, його спрямованість на практичне оволодіння іншомовним спілкуванням згідно зі змістом елективних курсів, а також на формування в учнів якостей і здатності розв'язувати

власні освітні проблеми з використанням критичної рефлексії, пов'язаної насамперед із удосконаленням іншомовних здібностей і мовленнєвого досвіду впродовж життя відповідно до власних комунікативних потреб.

Особливості добору й організації змісту навчання іноземної мови зумовлюються як цілями, так і тематикою іншомовного спілкування, передбаченою змістом навчального посібника елективних курсів. Тематика має враховувати метапредметні категорії, пов'язані з організаційними, інформаційно-пізнавальними, комунікативними видами навчальної діяльності, спрямованими на засвоєння мовних аспектів спілкування і механізмів іншомовної комунікації в усному та писемному мовленні, на оволодіння особливостями комунікативної поведінки, прийнятої у країні, мова якої вивчається, на дотримання соціокультурних норм вироблення стратегій, що забезпечують успішність комунікативної взаємодії.

Особливості вибору та використання навчальних технологій у змісті посібників елективних курсів з іноземних мов залежать від тенденцій розвитку сучасної шкільної іншомовної освіти, а саме: а) компетентнісного та комунікативного спрямування процесу навчання; б) діяльнісної технології навчання; в) особистісно орієнтованої парадигми процесу навчання; г) культурологічного спрямування навчальної діяльності [6]. Визначені для використання в навчальному процесі навчальні технології мають сприяти успішному оволодінню учнями діями, спрямованими на набуття іншомовного досвіду спілкування в усній та письмовій формах відповідно до змісту елективного курсу, який неможливий без засвоєння мовних одиниць і механізмів оперування ними у практичній іншомовній діяльності. А це означає, що методи, форми і види навчальної роботи, запропоновані навчальним посібником, повинні оптимально забезпечувати ефективні способи та форми пред'явлення й активізації дібраних мовних і мовленнєвих одиниць та давати змогу здійснювати контроль/самоконтроль навчальних досягнень учнів.

Особливості організації навчального процесу. Передбачається, що навчання іншомовного спілкування за змістом елективного курсу тісно пов'язане з оволодінням учнями певними аспектами культури країни, мова якої вивчається (соціокультурний, соціолінгвістичний, лінгвокраїнознавчий аспекти). У зв'язку з цим увесь процес навчання набуває форми діалогу культур (чужомовної та рідної), який здійснюється засобами іноземної мови. Такий підхід забезпечується спеціальними видами і формами іншомов-

ної навчальної діяльності, серед яких визначальне місце належить комунікативним завданням, зокрема інтерактивним технологіям спілкування.

Особливості форм і видів контролю результатів навчання спрямовані на використання у змісті навчальних посібників такого підходу до оцінювання іншомовних навчальних досягнень учнів, який передбачає пріоритетними види і форми контролю не стільки рівня сформованості мовних (лексичних, граматичних) навичок учнів (хоч і вони є об'єктом контролю), скільки рівня набутих іншомовних умінь у чотирьох видах мовленнєвої діяльності: говорінні, аудіюванні, читанні, письмі. При цьому не залишається поза увагою загальнонавчальний досвід старшокласників, який дає їм можливість доцільно користуватися невербальними засобами мовленнєвої взаємодії, самостійно здійснювати діяльність для забезпечення власних потреб спілкування іноземною мовою.

Переконливим показником доцільності змісту навчання, побудованого на засадах компетентнісної парадигми, є здатність учнів цілісно поєднувати здобуті знання, сформовані уміння й навички, набутий досвід, світоглядні цінності та переконання з активною творчою самостійною пошуково-дослідницькою діяльністю у процесі добору й використання мовних засобів та інформаційного змісту для продукування власних усних і письмових висловлень у межах тематики елективних курсів, а також для ідентифікації чужих висловлень під час їх сприймання [3]. Йдеться про здатність змісту навчальних посібників сприяти розвитку в учнів рефлексивних здібностей, зокрема оцінювати власні якості як мовної особистості і як суб'єкта навчальної діяльності, що передбачає засвоєння не тільки певного іншомовного досвіду в межах елективного курсу, але й стратегій, які дають можливість успішно його набувати і коригувати відповідно до потреб майбутньої професійної діяльності.

Здійснений нами аналіз відповідної наукової літератури, а також власний науково-методичний досвід дали можливість визначити та узагальнити функції навчальних матеріалів, які, на наш погляд, доцільно використовувати в процесі навчання школярів іншомовного спілкування відповідно до компетентнісної парадигми. Запропоновані нами функції узгоджуються з віковими особливостями школярів, відповідають змісту навчальної програми та можуть бути використані авторами шкільних підручників з англійської, німецької, іспанської, французької мов. Проілюструємо наш доробок у змісті наступної схеми.

**Функції
навчальних
матеріалів
у змісті
компетентнісно
орієнтованого
навчання
іноземних мов**

Компетентнісна технологія навчання іншомовного спілкування проявляється насамперед у процесі комунікативної діяльності, коли школярі не тільки отримують певні прагматично спрямовані знання, але й виконують систему навчальних дій, що забезпечують оволодіння цими знаннями. Лише за умови, що кожен *учень особисто братиме участь в їх виконанні, усвідомить їх функціональне призначення у комплексі з іншими діями*, учень матиме можливість набути досвід мовленнєвої взаємодії в усній і письмовій формах [4; 6].

Основними тенденціями трансформації змісту навчання іноземних мов відповідно до компетентнісної парадигми ми вважаємо такі: а) дидактичне переосмислення сутності навчального матеріалу з погляду його доцільності, доступності, відповідності комунікативним потребам учнів, достатності для забезпечення їхніх комунікативних намірів; б) визначення значущих для учнів зв'язків вивченого матеріалу з життєвою практикою, що асоціюється з рівнем його прагматичності – сферами використання у реальних умовах спілкування; в) забезпечення ефективної активізації мовного матеріалу в різних видах мовленнєвої діяльності через умотивованість навчальних дій і використання оптимальної системи вправ і завдань та дидактично доцільних допоміжних матеріалів; г) сприяння усвідомленому засвоєнню учнями способів діяльності з навчальним іншомовним матеріалом у межах певного кола понять, явищ, процесів, об'єктів, фактів, зокрема тем для спілкування, змісту мовного і мовленнєвого матеріалу, змісту правил, інструкцій тощо. Саме ці положення, на наш погляд, можуть слугувати підґрунтям для реалізації компетентнісного підходу у сучасній шкільній іншомовній освіті до навчання іншомовного спілкування у змісті навчальних посібників з іноземних мов, зокрема елективних курсів.

Відповідно до окреслених позицій нами визначено зазначені вище функції навчальних матеріалів, які, на наш погляд, можуть бути долучені до змісту елективних курсів відповідно до компетентнісної парадигми навчання. Узагальнимо та проілюструємо їх на прикладі змісту навчального посібника з іспанської мови “Країнознавство: Іспанія і Латинська Америка” (“Bienvenidos a España y América Latina”).

Зміст посібника характеризується культурологічним спрямуванням. Відповідно, постає необхідність сформулювати в учнів такі комунікативні здібності: а) адекватно реагувати на мовленнєві та немовленнєві коди свого іншомовного співрозмовника; б) орієнтуватися в міжкультурній ситуації під час спілкування,

антиципіювати можливі культурологічні перешкоди та долати труднощі, пов'язані з ними; в) долати міжкультурні непорозуміння та конфліктні ситуації під час спілкування у формі “діалогу культур”; г) порівнювати значення культурологічних процесів і явищ у різних культурах (чужій і своїй); г) толерантно ставитися до іншої культури, поважаючи її особливості, навіть якщо вони відрізняються від власної національної культури, чи суперечать їй; д) адекватно добирати для спілкування лексичні одиниці з національно-культурним компонентом відповідно до умов комунікації та розпізнавати їх в усному та письмовому мовленні (лінгвокраїнознавчі знання); е) адекватно використовувати вербальні культурологічні знання в ситуаціях міжкультурного іншомовного спілкування, зокрема враховувати його мету та соціальні обставини, у тому числі особливості (соціальний статус, професію, вік тощо) партнера/партнерів по спілкуванню; є) прогнозувати можливу мовленнєву та немовленнєву поведінку співрозмовника і вміти адекватно поводити себе у вербальному та поведінковому аспектах.

Культурологічна спрямованість змісту іншомовної освіти у старшій школі проявляється, насамперед, в організації спілкування у формі діалогу культур. У зв'язку з цим зміст навчальних посібників елективних курсів з іноземних мов має бути зорієнтований на порівняння аспектів життя у країнах, мова яких вивчається, з тими, що характерні для України. Інформація, з якою учні ознайомлюються під час оволодіння іншомовним спілкуванням у межах кожної теми, слугує підґрунтям для організації мовленнєвої взаємодії між ними в різних формах: у парах, у групах із різним кількісним наповненням. Така особливість організації навчання вмотивовує роботу старшокласників, забезпечує зростання їхньої зацікавленості до виконання комунікативної діяльності, і на цій основі сприяє підвищенню її ефективності та результативності. Вона ознайомлює школярів із фактами, особливостями життя й поведінки чужого народу, з особливими прийомами використання мови в умовах певного соціального середовища, формує готовність до іншомовного спілкування, упевненість у своїх комунікативних можливостях, прагнення до активної навчальної роботи з метою вдосконалення рівня власної іншомовної та культурної освіченості [4; 7]. Саме ці положення варто визначити пріоритетними науково-теоретичними засадами для добору змісту навчання, реалізованого в навчальних посібниках елективних курсів з іноземних мов для старшої школи. Особлива роль належить комплексам вправ і завдань, які забезпечують формування іншомовної

комунікативної міжкультурної компетентності. Наведемо приклади комплексів, які використовуються у підготовленому нами посібнику. Ми подаємо назви текстів і комплекси завдань, які їх супроводжують.

Palacio Real

1. *Leed el texto y relatad en pocas frases la historia del Palacio.*
2. *Buscad en el texto la información sobre salas y colecciones que tiene el Palacio.*
3. *Escribid una frase con cada una de las palabras:* mucho antes, el avance, permanente, el sobrenombre, inspirar(se), en torno a ..., tanto ... como ..., a lo largo de ..., significativo, acoger.

El Alcázar de Toledo

1. *Leed el texto, divididlo en partes y dad un título a cada una. Explicad por qué lo habéis dividido así.*
2. *Buscad en el texto argumentos para justificar que Toledo fue y es la ciudad de las Tres Culturas. Dad vuestros argumentos.*
3. *Imaginad que queréis hacer un reportaje sobre la ciudad de Toledo. Formulad frases que atraigan la atención de vuestros compañeros.*
4. *Formad frases con las siguientes palabras y expresiones:* favorable, la prehistoria, tras ..., respetar, trasladar, sin embargo, la pérdida, el casco histórico, reconocible, dar acceso a ..., el testigo, a lo largo de ..., adquirir.

Problemas de la generación juvenil de la España de hoy

1. *Después de leer el texto, divididlo en partes y dad un título a cada una.*
2. *Comparad la información del texto con la de Ucrania.*
3. *En el texto se menciona el 15-M. Decid con vuestras palabras qué es.*
4. *Explicad qué significa la palabra del texto “mileurista”.*
5. *Formad frases con las siguientes palabras y expresiones:* es muy normal, la generación, llegar a ser, a favor de, el compartamiento, hacer botellón, luchar sin violencia, la desigualdad social, las redes sociales, conectar a Internet.

Las preferencias actuales de los jóvenes españoles

1. *Antes de leer el texto, haced una encuesta sobre redes sociales en Internet en vuestra casa, clase, escuela. Contestad preguntas como: ¿Cuánto tiempo al día dedicáis a redes sociales? ¿Cuánto tiempo pasáis con vuestros amigos sin estar en Internet? ¿Podríais vivir sin Internet?*
2. *Encontrad la traducción a estas palabras del texto y formad vuestras frases con cada una de ellas:*

el uso, la vivienda, realizar demostrar, priorizar	respectivamente, diariamente mantener, el usuario
---	--

4. *Discutid en clase estos problemas:*

- ¿Cuáles son las posibilidades de Internet?
- ¿Qué materiales os gusta buscar en la Red?
- ¿Qué es más importante para vosotros: mantener actualizado vuestro perfil de Facebook o tomar parte en citas, fiestas o quedar con amigos? ¿Por qué?
- ¿Qué os parece: por qué muchos jóvenes españoles consideran los dispositivos móviles como “el equipo tecnológico más importante en su vida”? ¿Y qué consideraréis vosotros?

5. *Discutid por qué, según vuestra opinión, acerca de 50% de los jóvenes españoles consideran Internet un recurso tan vital como el aire, el agua, la comida o la vivienda.*

6. *Exponed vuestro punto de vista a este problema. Dad argumentos.*

La corrida

1. *Leed el texto y expresad vuestras opiniones sobre por qué la corrida es una de las costumbres más controvertidas.*

2. *Buscad en el texto las frases que muestran que la corrida pasó un camino muy complicado.*

3. *Escribid un reportaje sobre las etapas de la corrida.*

Як бачимо, після текстів нами пропонуються комунікативні завдання, котрі забезпечують іншомовну комунікативну взаємодію школярів в усній та письмовій формах. Цими завданнями передбачається активізація лексичних навичок учнів на засадах нової тематичної та раніше вивченої лексики. Окрім того, підготовлені нами комунікативні завдання сприяють набуттю старшокласниками прагматично спрямованого іншомовного досвіду спілкування: висловлювати свої ставлення до проблем, які обговорюються; обґрунтовувати свою точку зору; ділитися враженнями від прочитаного; систематизувати та узагальнювати здобуті країнознавчі знання; робити висновки тощо.

Відповідно до зазначених вище положень щодо побудови компетентнісно орієнованого змісту навчання іншомовного спілкування нами визначено *основні показники сформованості іншомовної комунікативної міжкультурної компетентності старшокласників*, для яких навчальні матеріали підготовленого нами посібника будуть слугувати підґрунтям для розвитку їхнього іншомовного досвіду. Презентуємо їх у двох блоках “*Учень знає*” і “*Учень може*”.

Учень знає:

- як організувати/підтримувати іншомовне спілкування в різних соціально-комунікативних умовах відповідно до тематики, окресленої навчальною програмою;
- які мають бути норми комунікативної поведінки за різних обставин спілкування;

- якими мовними одиницями доцільно керуватися під час про-дукування усних і писемних висловлень у різних часових і локальних ситуаціях;
- які мовленнєві зразки необхідно використовувати в різних умовах спілкування, зокрема з представниками різних соціальних статусів і груп, на зустрічах/зібраннях різного соціального спрямування;
- з яких джерел і якими способами здобувати необхідну інформацію для задоволення власних комунікативних потреб;
- як проявляти гнучкість своєї комунікативної поведінки і які невербальні стратегії використовувати за умов дефіциту певного мовленнєвого досвіду;
- якими методами і яким способом удосконалювати власний іншомовний комунікативний досвід.

Учень може:

- адекватно реагувати на мовленнєві та немовленнєві коди свого іншомовного співрозмовника;
- орієнтуватися в міжкультурній ситуації під час спілкування, передбачати можливі культурологічні перешкоди та долати труднощі, пов'язані з ними;
- долати міжкультурні непорозуміння та конфліктні ситуації під час спілкування у формі “діалогу культур”;
- порівнювати значення культурологічних процесів і явищ у різних культурах (чужій і своїй);
- толерантно ставитися до іншої культури, поважати її особливості, навіть якщо вони відрізняються від національної культури чи суперечать їй;
- адекватно добирати для спілкування лексичні одиниці з національно-культурним компонентом відповідно до умов комунікації та розпізнавати їх в усному та писемному мовленні (лінгвокраїнознавчі знання);
- адекватно використовувати вербальні культурологічні знання в ситуаціях іншомовного міжкультурного спілкування, зокрема враховувати його мету і соціальні обставини та особливості (соціальний статус, професію, вік тощо) партнера/партнерів по спілкуванню;
прогнозувати можливу мовленнєву та немовленнєву поведінку партнера по спілкуванню і уміти адекватно поводити себе у вербальному та поведінковому аспектах;
- успішно реалізовувати творчі комунікативні завдання, яким не властиві раніше запрограмовані способи виконання;

- не тільки володіти певним обсягом навчального матеріалу відповідно до вимог чинної програми, але й використовувати способи діяльності, що забезпечують успішність освіти;
- виробляти свої способи творчої навчально-пізнавальної діяльності відповідно до індивідуальних можливостей, усвідомлено створювати власну траєкторію навчання;
- трансформувати, модифікувати, експериментувати з метою вдосконалення змістового і процесуального складників своєї навчальної роботи;
- переборювати побоювання припуститися помилок у процесі оволодіння іншомовною комунікативною діяльністю, що часто, як засвідчує практика, виявляється психологічною перешкодою для участі у спілкуванні;
- володіти емпатією як готовністю до спілкування із представниками інших культур, толерантно ставитися до них, до їхнього життєвого досвіду та умов, у яких відбувається комунікація;
- адекватно використовувати невербальні засоби спілкування з метою досягнення очікуваних результатів;
- формувати в собі відчуття здогадки, антиципації, синонімії тощо і за потреби вміти раціонально користуватися ними;
- самостійно створювати мовленнєвий продукт як в усній, так і в письмовій формі, що відповідає параметрам, які до нього визначаються за тематикою, обсягом, структурою, змістом, мовним наповненням;
- творчо й успішно взаємодіяти з іншими суб'єктами навчального процесу, толерантно до них ставитися, відчувати власну відповідальність за результати колективної діяльності;
- бути вмотивованою та зацікавленою особистістю у виконанні навчальних іншомовних комунікативних завдань, проявляти активність під час вербальної взаємодії, відповідати за рівень власного розвитку, власної освіти і власного виховання;
- об'єктивно оцінювати свої навчальні іншомовні здібності і вміти їх коригувати відповідно до запрограмованого рівня та комунікативних потреб.

Висновки. Отже, презентована нами технологія формування у старшокласників іншомовної комунікативної міжкультурної компетентності може слугувати методологічним підґрунтям для побудови змісту навчання іншомовного спілкування на засадах компетентнісної парадигми. Вона проходить апробацію в експериментальних закладах відділу навчання іноземних мов. Сподіваємося, що запропонована система удосконалення іншомовного комунікативного досвіду старшокласників може бути

валідною для побудови змісту елективних курсів з інших іноземних мов. Аналіз результатів апробації, зроблені узагальнення та сформульовані висновки можуть бути предметом наступного дослідження.

Література

1. Редько В. Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика : монографія / В. Редько. – К. : Генеза, 2012. – 224 с.
2. Навчальна програма елективних курсів з іноземних мов для старшої школи ЗНЗ / [В. Г. Редько, Т. К. Полонська, Н. П. Басай та ін. ; за наук. ред. В. Г. Редька]. – К. : Педагогічна думка, 2015. – 41 с.
3. Концепція навчальних посібників елективних курсів з іноземних мов для учнів 10–11 класів профільної школи / [В. Г. Редько, Т. К. Полонська, Н. П. Басай та ін. ; за наук. ред. В. Г. Редька]. – Педагогічна думка, 2015. – 38 с.
4. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів: навчально-методичний посібник / [В. Г. Редько, Т. К. Полонська, Н. П. Басай та ін. ; за наук. ред. В. Г. Редька]. – К. : Педагогічна думка, 2013. – 360 с.
5. Полонська Т. К. Профільне навчання іноземної мови учнів старшої школи : метод. рек. / Т. К. Полонська. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 80 с.
6. Редько В. Г. Концепція змісту елективних курсів з іноземних мов для учнів старшої школи / В. Г. Редько, О. В. Басай // Вісник УжНУ. – 2014. – № 32. – С. 98–103. – (Серія: Педагогіка. Соціальна робота).
7. Редько В. Г. Зміст і функції текстів для читання у навчальних посібниках елективних курсів з іноземних мов: лінгвокультурологічний контекст / В. Г. Редько, О. В. Басай // Науковий вісник УжНУ. – 2015. – № 36. – С. 154–159. – (Серія: Педагогіка. Соціальна робота).

References

1. Redko V. H. Zasoby formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti u zmistі shkilnykh pidruchnykh z inozemnykh mov. Teoriia i praktyka : monohrafiia / V. Redko. – K. : Heneza, 2012. – 224 s.
2. Kontseptsia navchalnykh posibnykh kursiv z inozemnykh mov dlia uchniv 10–11 klasiv profilnoi shkoly / [V. H. Redko, T. K. Polonska, N. P. Basai ta in. ; za nauk. red. V. H. Redka]. – K. : Ped. dumka, 2015. – 38 s.
3. Lnhvodydaktychni zasady navchannia inozemnoi movy uchniv starshykh klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv : navch.-metod. posib. / [V. H. Redko, T. K. Polonska, N. P. Basai ta in. ; za nauk. red. V. H. Redka]. – K. : Ped. dumka, 2013. – 360 s.
4. Navchalna prohrama elektyvnykh kursiv z inozemnykh mov dlia starshoi shkoly ZNZ / [V. H. Redko, T. K. Polonska, N. P. Basai ta in. ; za nauk. red. V. H. Redka]. – K. : Ped. dumka, 2015. – 38 s.

5. Polonska T. K. Profilne navchannia inozemnoi movy uchniv starshoi shkoly : metod. rekom. / T. K. Polonska. – K. : Ped. dumka, 2014. – 80 s.
6. Redko V. H. Kontseptsia zmistu elektyvnykh kursiv z inozemnykh mov dlia uchniv starshoi shkoly / V. H. Redko, O. V. Basay // Visnyk UzhNU. – 2014. – № 32. – S. 98–103. – (Seria: Pedahohika. Sotsialna robota).
7. Redko V. H. Zmist i funksii tekstiv dlia chytannia u navchalnykh posibnykakh elektyvnykh kursiv z inozemnykh mov: lnhvokulturolohichnyi kontekst / V. H. Redko, O. V. Basay // Naukovyi visnyk UzhNU. – 2015. – № 36. – S. 154–159. – (Serii: Pedahohika. Sotsialna robota).

Редько В. Г., Басай О. В.

**ФУНКЦИИ УЧЕБНЫХ МАТЕРИАЛОВ В СОДЕРЖАНИИ
ЭЛЕКТИВНЫХ КУРСОВ ПО ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ
ДЛЯ УЧАЩИХСЯ СТАРШЕЙ ШКОЛЫ:
КОМПЕТЕНТНОСТНАЯ ПАРАДИГМА**

В статье авторы представляют результаты выполненных ими исследований по проблеме построения содержания элективных курсов по иностранным языкам для учащихся старшей школы. На материале учебного пособия по испанскому языку рассматриваются функции учебных материалов в соответствии с компетентностной парадигмой. Обосновываются взгляды относительно конструирования комплексов коммуникативных заданий, направленных на формирование иноязычной коммуникативной межкультурной компетентности. Теоретические положения подкрепляются примерами из подготовленного учебного пособия. Представленная авторами технология формирования у старшеклассников иноязычной коммуникативной межкультурной компетентности будет апробирована в экспериментальных учебных заведениях отдела обучения иностранным языкам.

Ключевые слова: функции учебных материалов; содержание элективного курса; иностранный язык; старшая школа.

Redko V. H., Basai O. V.

**FUNCTIONS OF EDUCATIONAL MATERIALS IN CONTENTS OF
ELECTIVE COURSES IN FOREIGN LANGUAGES FOR UPPER
SCHOOL STUDENTS: COMPETENCE PARADIGM**

The authors of the article present the results of the research performed by them on the problems of constructing the content of elective courses in foreign languages for upper school students. They examine the functions of educational materials of the manual in Spanish according to competence paradigm. The different points of view on constructing the complexes of communicative tasks, aimed at the formation of foreign communicative intercultural competence are substantiated. Competence approach to teaching is reviewed according to learning objectives and following features: a) the selection and organization of teaching content; b) the selection and use of educational technology; c) the educational process; d) forms

and kinds for controls in learning results. The theoretical basis are confirmed by examples from the manual. The authors propose communicative tasks that provide foreign language communicative interaction between students in oral and in writing forms. These tasks foresee the automation of students' lexical skills on the basis of new thematic and previously studied vocabulary. Besides, these communicative tasks facilitate to gain experience in foreign language communication by the upper school students, in particular: to express their attitude to the issues discussed; to substantiate their own point of view; to share impressions after reading; to organize and generalize acquired knowledge; to draw conclusions, etc. As a result, the main indicators for forming students' foreign language communicative intercultural competence were defined, for which training materials of the manual will serve as a basis for development of their foreign language experience.

Keywords: functions of educational materials; content of the elective course; foreign language; upper school.

УДК 372.834.3

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ ПІДРУЧНИКА З ПРАВОЗНАВСТВА ДЛЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Л. Т. Рябовол,

*доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри правознавства Кіровоградського державного
педагогічного університету імені Володимира Винниченка,
e-mail: lilya.ryabovol@mail.ru*

У статті викладено концептуальні основи побудови підручника з правознавства для профільного навчання. Зазначено, що такий підручник має забезпечувати розвиток в учнів предметної правової компетентності профільного рівня; його зміст має ґрунтуватися на змісті юридичної науки, відображати її новітні досягнення, сприяти розвитку в учнів емпіричного та теоретичного мислення, охоплювати суттєвий практичний складник, створювати можливості для реалізації внутрішньопредметних (міжтемних) та міжпредметних зв'язків, використання різноманітних методів навчання.

Ключові слова: профільне навчання; підручник з правознавства; компетентнісний підхід; предметна правова компетентність; компетентнісно орієнтований підручник з правознавства.